

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (iskarna I. nadst.). Uradni ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. večerne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 86.—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNISTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 2. dopoldne in od 3. do 7. večer. Inzerati: enostopna petstvarica 30 vin., popojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravnistvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 557.

V Ljubljani, v torek dne 15. aprila 1913.

Leto III.

Vojaška justica.

Vešala starega vojaškega kazensko-pravnega reda se še ne podro.

Novi brambni zakon, ki je navalil avstrijskemu prebivalstvu nova težka bremena na pleča, je že v veljavi: mnogo več mladeničev jemlje na cesarsko tlako in mnogo več milijonov, ki so okopani v ljudskem znoju in krvi, mečejo brez koristi molohu v žrelo. Obenem z brambnim zakonom sklenjeni novi vojaški kazensko-pravni red, ki postavlja dosedanje vojaško "femo" — pred kratkim smo opisali opavski eksces te "sodne" procedure — na nekoliko modernejšo in bolj človeško podlago, pa naj bi stopil v veljavo najpozneje dve leti po razglasitvi. Tako je bilo določeno v zakonu samem! Sedaj pa prihaja sporočilo, da namerja vojno ministrstvo predlagati izpremembo pravkar sklenjenega zakona v tem zmislu, da stopi novi vojaški kazensko-pravni red eno ali dve leti pozneje v veljavo, torej šele 9. julija 1915 ali pa celo 1916.

Vojno ministrstvo ima za to kajpakda tudi svoje razloge: Prvič ima vojni minister težke pomisleke zoper zahtevanje naknadnega kredita v znesku 400.000 kron za stroške te reforme — kakšna tenkočutnost pri gospodu, ki je zahteval na stotine milijonov in jih bo še zahteval, da poplača račun sedanje mednarodne krize, ne da bi trenil z očesom! Ampak vojno ministrstvo ima še drug, enako "tehten" razlog, da hoče zavleči uzakonjeno reformo vojaškega kazensko-pravnega reda: Če hoče dobiti za reformo potrebno osobe, morajo sedanji vojaški sodniki mnogo hitreje avanzirati kakor ostali častniki. In gospod vojni minister se nemara boji, da začno častniki štrajkati, če napravijo avditorji vsled reforme večstoletnega vojaškega pravnega reda hitreje karijero.

Razloga, ki ju navaja vojno ministrstvo za zavlačevanje vojaškega kazensko-pravnega reda, sta piškava in za javnost žaljiva. Samo pretveza sta, ki odpravljata nekaj najsirovejših in najhujših sramot te srednjeveške feme, le priprega, da je vojni minister brambni zakon laglje spjel čez parlamentarni klanec. Brambni zakon je že v veljavi in prebivalstvo prinaša ogromne nezasišane žrtve "na altar domovine", ampak njegove sinove v cesarski sukni obešajo in streljajo in mečejo v ječe še po starem receptu in o zakonu, ki naj bi upostavljal nekaj pravne varnosti za vojake, ni niti sledu. To je felonija in besedolomstvo; da si ostudnejšega misliti ne moremo in le radovedni smo, če bodo klerikalni vladni hlapi na Dunaju, ki so mirno glasovali za nova vojaška bremena, poslali naše sinove še za nadaljnje dve leti pod večala staroveške tajne in pismene kazenske procedure, v kateri sta tožnik in branitelj eden in v katerem je vsak obtožen vojak izgubljen brez pomoči in rešitve. Prebivalstvo, ki ima svoje sinove pri vojakih, pa se iz navedenega lahko prepriča, da so imeli vojni minister in njegovi ministri v poslanski zbornici ljudstvo le za norca!

Razvoj in revolucija.

Naši nazadnjaški in naprednjaški "priatelji" so prelili mnogo črnila, pisarili dolge članke v svojem časopisju, še večkrat pa se pre-

pirali na shodih, v državnem zboru in v gostilni pri polni kupici cvička, bode li socialna demokracija brez pušk, brez topov, brez različnih bitk in brez krvave revolucije strmoglavila današnji družabni red, ne da bi se bili zjedini v svojih nazorih. Ta prepir je pričel iti še le sedaj v klasje, ko so pričeli delavci na celi črti boj za volilno pravo, s pomočjo katerega si hočejo priboriti politično gospodarstvo.

Ze zgodovina nas uči, da se človeška družba vedno izpreminja, vedno napreduje. Ljudje niso kar čez noč strmoglavili kulturno dobo — drugo za drugo, potrebovali so več tisočletij, da so se stalno naselili. Koliko uporov, koliko bitk je bilo treba, da so se evropski narodi ob času ljudskega preseljevanja stalno naselili. In uprav tu bi bilo težko delati razloček med razvojem in revolucijo. Ali se niso le vsled napredka spuntali slovenski kmetje v srednjem veku, ter šli za staro pravdo v boj? Ali si ni meščanstvo vsled razvoja na barikadah, v vročih bitkah priborilo svojih današnjih pravic? Materialistično naziranje nas uči, da je bilo v človeški družbi vedno slojevskih bojov, in da ima vsaka doba že predpogoje za prehod v drugo dobo, za druge družabne pogoje v sebi. Ako bi hoteli popisati le boje pomočnikov v srednjem veku za izboljšanje gospodarskega položaja, za strmogavljenje tedanjih razmer, napisati bi morali jako debele knjige.

Žalostno je pač, da se gospodujoči sloji vedno branijo izboljšati razmere nižjih slojev. Delavci, četrti sloj je podedoval svobodne ideje po naprednem meščanstvu, ki se je svoječasno borilo za svobodo in napredek proti nazadnjaštvu in mračnjastvu. Ze leta 1792. in leta 1848. so stali delavci poleg meščanov na barikadah. Voditelji meščanov so takrat oznanjevali enakost vseh ljudi. Ali meščanstvo je pozabilo takoj na svoje obljube, na svoje ideale, ko je strlo moč fevdalnega plemstva. Ideali so našli zavetje le še pri proletariatu, pri četrtim sloju. In dandanes je zopet človeška družba razdeljena v dva tabora. Na eni strani je plemstvo, klerikali in meščanstvo, na drugi pa brezpravni proletariati, vkovan v suženjske spone in verige. Prvi stremijo, da se ohrani obstoječi družabni red, ki omogočuje posamezniku, da živi brez dela o žuljih in sragah drugih, drugi pa hočejo preosnovati človeško družbo tako, da preide zasebna last v splošno, izginje izkoriščanje in izmnozganje in nadomesti z drugim družabnim redom, v katerem bi vsi ljudje živeli v zadovoljnosti, bratstvu, svobodi in enakosti.

Če je moralo meščanstvo leta 1848. z orožjem v roki streti gospodstvo plemstva, še nikakor ne dokazuje, da bode proletariati v pouličnih bitkah strmoglavil današnje družabne razmere. Zavedni proletariati je prenesel slojevski boj iz ulic v zbornico, ker noče prelivati človeške krvi, ker hoče mirnim potom, brez krvave revolucije rešiti socialno vprašanje. Bode li končno zmagal proletariati brez krvavega boja, brez pušk in topov, je odvisno le od današnjih gospodujočih slojev, ki so zakletli sovražniki vsake izpremembe, vsake preosnove, vsacega napredka in razvoja v socialnem oziru.

sem, torej dalje nego trideset let, je Evropa redila in pasla na stroške svojih narodov cel trop postopajočih grofov in baronov, da so premišljevali o položaju na balkanskem polotoku. Če bi bili premišljevali še nadaljnih trideset let, bi bilo ostalo najbrž vse pri starem. Srbom in Bolgarom se je zdelo tako reševanje njih življenjskega vprašanja malo predolgo in predolgočasno, zato so ga kratkoma sami rešili pri Lozengradu in pri Kumanovu.

Kakor vam je znano iz dnevnih časopisov, ni bila taka rešitev balkanskega problema kar nič po volji evropski diplomaciji, posebno pa ne avstrijski. Diplomacija živi od problemov in če se problemi kar tako in brez nje rešujejo, kaj naj potem še počno naši zelo dragi Berchtoldi? Videli smo in še gledamo, kako se je besno razpenilo vse, kar leže in gre po dunajskem Ballplatzu in njegovi okolici. Kdor bi gledal to reč iz daljave, bi se mu zdela odurna in smešna obena. Avstrijska diplomacija je bila doslej podobna stari, brezboji, godrnjavi babnici, ki sedi v zapečku in vrti rožni venec v rokah. Naenkrat pa je ta babnica pobesnela, planila je iz zapečka ter maha s svojim rožnim vencem naokoli, v začudenje in zasmeh vsem sosedom. Za nas Slovence pa to nikakor ni samo odurna in smešna komedija; preveč krvavo smo udeleženi, da bi se mogli smejati. Če kdo doslej ni vedel, je moral spoznati zdaj, da nismo samo Slovenci, še manj pa samo Avstrijci, temveč da smo od velike družine, ki stanuje od julijskih Alp do Egejskega morja. Ko je počil na Balkanu prvi strel, se je oglašil njegov odmev v naši najzadnji zakotni vasi. Ljudje, ki se svoj živ dan niso brigali za politiko, so s sočutjem srcem, ne samo z zanimanjem gledali na to veliko dramo. In v nas vseh se je vzbudilo nekaj, kar je zelo podobno hrepenenju jetnika. Vzbudilo pa se je v nas še nekaj drugega, vse bolj pomembnega in dragocenega — iskra tiste moči, samozvesti in sile življenja, ki se je bila razmahnila na jugu, je planila tudi na slovenska tla. Slabič je videl, da je brat močan in začel

Iz pariške komune.

(Konec.)

II. Doba.

Usmrtenje porokov.

Dne 18. aprila je nadškof Chigi, papežev nuncij za Francosko — ki je odnesel svoje pete kakor drugi diplomatje v varno zavetje, v Versailles — prosil Washburna, naj posreduje za vjetnike — duhovnike.

Dne 23. aprila je Washburn pisal državemu tajniku, da mu je komuna dovolila obiskovati nadškofa v zaporu. V pismu je podrobno razkril nevarnosti, ki prete nadškofu. Dne 25. aprila je papežev nuncij Chigi izrekel pismeno zahvalo Washburnu za njegov trud. Dne 28. aprila je ujeti nadškof Darboy izročil Washburnu pismo za nezvestega Lagardea.

Dne 2. maja je poročal Washburn državemu tajniku, da so narodni gardisti hoteli linčati vse ujetnike, ker se je raznesla vest, da hoče Bismark posredovati za nadškofa. Slučajno je prišel neki član komune ter je zabranil linčanje vjetnikov. Ali kar bi se bilo kmalo v nedeljo pripetilo, to se lahko uresniči vsak dan. Dne 11. maja je zopet poročal Washburn, da je položaj nadškofa zelo kritičen. Dne 11. maja se je obrnil Washburn zopet na papeževega nuncija ter ga opozoril, naj stori potrebne korake pri vladi, da se nadškof in štirje drugi vjetniki zamenjajo za Blanquia. Obenem je pisal tudi Thiersu pismo, v katerem povdarja, da komuna radovoljno zamenja nadškofa in kake štiri vjetnike za Blanquia. V spomenici, katero je poslal nadškof papeževemu nunciju, se čudi, da je Lagarde nejasno poročal, dasi je že 12. aprila odpotoval v tabor vladnih čet. Priznava tudi, da bi komuni mnogo škodovalo, če izpuste Blanquia, ker se on ne strinja z nazori komune. — Torej mesec dni je imel Rim nadškofa za norca!

12. maja je papežev nuncij odgovoril Washburnu, da Thiers noče izpustiti Blanquia ter ga potolažil s tem, da bodo v dveh dneh zasedle vladne čete Pariz.

Dne 22. maja so prodrle vladne čete do sredi Pariza. Dne 24. maja je nastal pred jetnišnico La Roquette nemir, kamor so že dne 21. maja zvečer pripeljali 300 vjetnikov. Med množico narodnih gardistov je stal pooblaščenec varnostne komisije in rekel: »Ker so naše postreljali, vled tega bo vstreljenih šest vjetnikov. Kdo hoče biti uvrščen v peleton?«

»Jaz, jaz«, se je čulo od vseh strani. Nekdo stopi korak bližje in izjavi: »Jaz maščujem očeta!« — Nekdo drugi: »Jaz maščujem brata!« »Jaz«, se oglasi neki narodni gardist, »meni so ustrelili ženo«. Vsakdo se sklicuje na maščevanje. Izbranih je bilo 30 mož in leti so vstopili v jetnišnico. Pooblaščenec varnostne komisije prečita imena na smrt obsojenih vjetnikov: nadškof Darboy, predsednik višjega sodišča Bonjean, Jecker in jezuitje Allard, Clere, Ducvudrey so bili obsojeni na smrt. Jeckera so kasneje zamenjali za duhovnika Deguerria.

Darboy vzklikne: »Jaz nisem nasprotnik komune; dvakrat sem pisal v Versailles. — Bonjean je komaj stal na nogah. »Kdo nas je obsodil?« je vprašal. »Ljudska pravica«, se mu je odgovorilo. »O, to ni prava pravica«, je od-

je zaupati vase in v svojo prihodnost. Kako čudno se to zaupanje časih izraža, bom povedal malo pozneje.

Ko so topovi oznanili jugoslovansko Veliko noč, se je spomnila tudi naša ljuba oficijalna Avstrija na jugoslovanski problem in ga je začela po svoje reševati. Najprej je na Kranjskem, Štajerskem in v Dalmaciji zaprla nekaj ljudi zaradi veleizdaje, nato je dala na dunajskem Grabnu pretepti par srbskih študentov, naposled pa je Srbiji in Črni gori napovedala papirno vojsko. Na ta način je jugoslovanski problem rešen za grofa Berchtolda, za druge navadne ljudi pa je ostal prav tako nerešen in kompliciran, kakor je bil. — Za človeka z naravno kmečko pametjo, ki bi prav nič ne vedel, kaj je diplomacija, kaj politika in kaj državni pravdnik, bi ne bil jugoslovanski problem kar nič kompliciran in bi sploh noben problem ne bil. Tak človek bi rekel: »Če mislijo ti štirje narodi, da so si sorodni in da bi najlažje in najbolje živeli, če bi bili združeni, naj se zgodi po njih želji, naj si v božjem imenu zgrade zvezno republiko jugoslovansko! Korišten za vesoljno človeštvo je samo narod, ki je zadovoljen in ki ima pogoje in prostora, da uveljavi vso svojo moč!« — Saj sem rekel: tako bi govoril človek, ki se svoj živ dan ni pečal z evropsko politiko, z avstrijsko še posebno ne. — Tak človek z naravno kmečko pametjo pa bi moral obsoditi in zavreči vse sedanji ustroj človeške družbe, zato ker je bil že vnaprej obsodil in zavrgel njegove žalostne posledice, takome-novane mednarodne probleme.

Ta najnaravnejša rešitev jugoslovanskega vprašanja se nam vsem zdi doslej še utopija in je morda res. Ovire so tako silne in množestvilne, da se nam zde popolnoma nepremagljive. Utopije pa imajo že od nekdanj to čudno lastnost, da se po navadi uresničujejo. Okolo leta 1850. je Heinrich Heine, ki gotovo ni bil neumen človek, imenoval združeno Nemčijo »zimsko bajko«. Veliki mislec, filozof in zgodovinar Max Stirner

govoril predsednik. Postavili so jih na dvorišče ob zidu. Častnik jih je na kratko nagovoril: »Nam ne smete predbacivati, da smo zakrivali vašo smrt, temveč vladnim četam, ki streljajo naše vjetnike«. Na to da znamenje in vjetniki so padli na tla, le Darboy je še stal na nogah, ali tudi njega je druga salva podrla na tla.

Ko sta dva častnika javila vojnemu ministru komune — Delescluzen usmrtenje vjetnikov, si je pokril obraz z rokama ter vzkliknil: »Ah, kakšna vojska, kakšna vojska!« In da bi prikril svoje sočutje, je zaklical: »Mi bomo znali umreti!«

Da je trditev revolucionarcev povsem resnična, da sta Rim in Thiers želela usmrtenje nadškofa Darboya, je dokazano iz spletkarskih pisem. Thiers in Rim sta potrebovala »strašilo«, s katerim bi strašila, pripovedovalo o grozovitosti komundarov — ljudji, ki niso bili v nikaki zvezi s komuno. Thiersu in Rimu bi bilo všeč, če bi bili komundari nadškofa takoj ustrelili, ne da bi se bili preje z njim pogajali, posebno pa Thiersu, da bi tem ložje prikril grozovitosti svoje. — Nadškof Darboy je sam izjavil Washburnu o komundarih: »Svet jih slabše sodi, kakor so«. S tem izrekom je dokazal nadškof, da so mu njegovi sovražniki ljubši, nego njegovi prijatelji, ki so navadni lopovi, ki so ga pustili v osodepolnem trenutku na cedilu, ker mu niso bili zbog njegovega liberalnega mišljenja naklonjeni.

Spominjamo se le, da Rim za vsako najmanjšo stvarico izda okrožnico, da dostikrat za malo vredne stvari pritiska s svojim vplivom na razne vlade, a za nadškofa pri Thiersu niti mezinca ganil ni.

Da bodo v dveh dneh vladne čete v Parizu, je bila navadna, prostaška laž. Vsak državnik ve, da se revolucionarji v zadnjem trenutku poslužijo vseh sredstev, da bi se obdržali v sedlu. Zasedanje Pariza je še pomnožilo nevarnost vjetnikov, ker v tem slučaju vsakdo pazi, da se maščuje za prestane krivice, kar se je tudi tukaj zgodilo.

Klerikalci, ki so povzročili smrt nadškofa Darboya iz zelo nizkih motivov, bi se radi pred svetom oprali, da bi obrnili pozornost od sebe. Ali zgodovinske resnice se ne dajo izkrivljavati vekotrajno, in to naj si zapomnijo naši klerikalci, ki vselej lažejo, kadar govorijo o pariški komuni.

Patriotizem in socialna demokracija.

Militarizem nas preplavlja v vseh deželah. Socialna demokracija je postavila boj proti militarizmu na prvo mesto razrednega boja. Ne moremo ustaviti nezmerne oboroževanja in z njim združena težka davčna bremena, ali orožje nam je v boju zoper kapitalizem, ki mora zdramiti široke ljudske plasti in zbuditi v njih razredno zavest. Taki boji so potrebni in koristni, da zlomijo stare predsodke in ustvarijo v glavah jasne misli. Vladajoči razredi nalahajo ljudstvu z nasiljem nova, težka bremena, utemeljujejo jih pa s častitljivimi ideali in obabljenimi, bledeimi frazami o domovini in domovinski ljubezni. Zato pa bo boj

se je leta 1856. krvavo norčeval iz študentov-idealstov, ki so sanjali o Veliki Nemčiji. Petnajst let pozneje so v Versailles kronali Viljema I. za nemškega cesarja. S to prvim sem hotel le reči, da z utopijami previdno ravnajmo. Ali ker sem že pri zgodovinskih spominih, naj omenim še nekaj. Ravno prej sem že zabavljal na oficijalno Avstrijo in njeno diplomacijo, zdaj pa bi jo najrajši prosil odpustčenja. Zgodovina nas namreč uči, da je bila neumnost avstrijske diplomacije zmirom največji blagoslov za evropske narode. Če bi avstrijskih diplomatov ne bilo, bi se bilo rojstvo Velike Nemčije in Velike Italije najbrž hudo zakasnelo. Tudi zdaj je že z vso gorečnostjo na delu in morda se ji sčasoma res posreči, da vtlesli jugoslovansko utopijo. Vse se vrši prav po naukih Heglove dialektike: kadar doseže neumnost svoj višek, se prevrne v modrost. Če bi sedel na Dunaju namesto grofa Berchtolda kak angleški državnik, bi bil po prvi srbski zmagi prisilil avstrijske in ogrske mogotce, da bi dali Jugoslovonom tostran črnorumenega plota tiste pravice, ki jim gredo. Iz Zagreba bi napodil Cuvaja kakor garjevega psa, v Bosni bi parlament smel biti parlament tudi takrat, kadar ne parira, Dalmatinci bi smeli razobešati pisanega platna, kolikor jim drago, na Slovenskem pa bi še ne smel biti veleizdajalec vsak natrikan dacar, če po jugoslovansko kihnje. Tako bi ravnal angleški državnik in bi mislil, da je moder. Avstrijsko-ogrski državnik pa ravnajo narobe in so zato še modrejši. Nalozvestejše, priznane in v ognju preizkušene patriote, namreč Slovence in Hrvate, pehaajo z vso silo v irendento. Človek je že tako ustvarjen, da v temi nezavedno, instinktivno pogleda tja, od koder prihaja luč. Mati Avstrija bi storila pametno, če bi prinesla v hišo nekaj luči, da bi otroci ne gledali skozi okno. Ali — da ostanem pri tej primeri — namesto da bi tako storila, se žene in trudi, da bi upihnila še tisto luč, ki siie znanj, ter podi otroke od okna.

(Dalje.)

Slovenci in Jugoslovani.

(Predavanje Ivana Cankarja v ljubljanskem »Mestnem domu« 12. aprila 1913.)

Preden razložim svoje skromne misli o takomenovanem jugoslovanskem vprašanju, kolikor se nas Slovencev tiče, moram nekaj povedati, kar bi bilo drugače samoočesbi razumljivo, kar pa je dandanašnji treba šele posebej poudariti. Izjavljam namreč, da ne govorim v imenu nobene stranke, še manj pa seveda v imenu celokupnega naroda, temveč čisto ponizno samo v svojem imenu. Ta izjava je bila potrebna zategadelj, ker sem v teh zadnjih tednih in mesecih opazil, kako govore v imenu celokupnega naroda oblastni ljudje, ki si jih ta narod prav gotovo ni bil izbral za svoje besednike. Morda se bo malokdo strinjal z menoj, toda vsakdo ima pravico ter celo dolžnost, da pove, kar misli. To je sicer v naših krajih in posebno dandanašnji nekoliko nevarno. Človek lahko riskira, da ga načeno s kolom in blatom, o čemer bi znal zapeti bridko pesem dr. Rostohar iz Prage. Toda o tej aferi pozneje! —

Zmage balkanskih držav so na mah potisnile jugoslovanski problem v ospredje evropskega zanimanja. Evropa se je pravzaprav šele zavedla, da ta problem res eksistira. Oznanili so ga svetu srbski in bolgarski topovi. Žalostno je, da je bilo tega oznanjenja treba. Mi Slovenci se odkritosrčno veselimo ob sijajnem razmahu svojih južnih bratov. Ali to veselje nam greni misel, da so ob tem razmahu tekle cele reke mlade, sočne krvi. Srd mora obvladati vsakega pametno in pošteno mislečega človeka, da bi tega strašnega prelivanja krvi ne bilo potreba, ako bi bila Evropa s svojo mizerno diplomacijo tisto, kar pravi, da je, kar pa nikoli ni bila in kar žalibog najbrž tudi nikoli ne bo — namreč zaščitnica kulture in civilizacije. Od berlinskega kongresa

proti militarizmu in novim zahtevam zanj le
tedaj uspešen, če gre poleg njega duhoven
boj, ki razbistri nazore o ukoreninjenih idejah
in jih vrže tje, kamor spadajo, med staro šaro.

Ni dovolj, če pokazujemo le na zlorabo poj-
mov do domovine in domovinske ljubezni, ki
jo uganja buržvazija. Buržvaziji pomenja do-
movina in patriotizem povsem kaj drugega ka-
kor na primer malim kmetovalcem in malo-
meščanom. Kdor se bojuje za idejo, se bojuje
vedno tudi za splošen interes, ki ima zanj re-
alno vrednost. Domovina malomeščanov in
kmetov je prebivališče, vas, kjer zadovoljno
žive; kdor udre tje in razruši njih blagostanje,
ta je njihov sovražnik, proti kateremu se tudi
bojujejo. Domovina buržvazije je pa vse dr-
žavno ozemlje, katero izkorišča, iz katerega
molze svoj profit. Ne očitamo tega buržvaziji,
da je njen patriotizem le materialen interes —
to je povsod tako in niti drugače biti ne more
— temveč očitamo ji le to, da postavlja svoje
izkoriščevalne in trgovske interese za interese
vsega ljudstva.

Ta dokaz, to razkrinkanje brezkrvne fraze
o patriotizmu je šele en del naše naloge. Še
vse važnejše je vprašanje, kaj da pomenja do-
movina delavstvu.

Delavec nima domovine, tako je že za-
pisal Marx v komunističnem manifestu. Komaj
dorede, že ga izžene beda po svetu; sedaj je
to mesto, sedaj ono, njegovo prebivališče in
temna luknja je njegov dom. Noben sovražnik
ne more uničiti njegovo domovje, nihče mu
odvzeti ne premoženja, ne zemlje, ker nima ne
enega ne drugega. Vse, kar je njegovo, je le
delovna moč, ki ni vezana na noben kraj. Go-
spodarska kriza, ki jo izženejo vedno le zakoni
kapitalizma, ga oropa lahko prilike za delo in
pa vojne, ki jih izženejo vojni hujšaki in vla-
dajoči krogi lastne dežele in če mora sam v
vojno ter pustiti doma ženo in otroke v bedi.
Če napove država vojno, tedaj vojna ne bo
ščitila njegove posesti. Malomeščanski interesi
ne veljajo za delavca in potem čuti, da je nje-
gova domovina vse večja, brez mej. Njegovi
sovražniki niso onstran mej, temveč doma;
buržvazija, vladajoči razredi njegove lastne
dežele. Tudi delavec ve, da je član velike skup-
nosti, ki ima skupne interese in za katere pri-
naša največje žrtve: svoj razred. Delavčeva
domovina je njegova razredna skupnost in se
razteza preko meja, ovija proletariate vseh de-
žel z mednarodno vezjo in jih združuje v sku-
pen boj proti vsemu kapitalizmu. Kako omejen
in alenoten je proti temu začetku svetovne
zveze »patriotizem«, ki ga skuša vcepiti bur-
žvazija z vso silo delavstvu.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Za šivilje!** Množe se pritožbe o nezasi-
šnem izkoriščanju delavk pri ljubljanskih ši-
viljah in prepoved nočnega dela kakor da za
Ljubljano ne velja. Opozorjamo torej delavke
v tej stroki na določbe zakona z dne 21. februa-
rija 1911 o prepovedi ženskega nočnega dela
v industrijskih podjetjih. Ta zakon določa, da
žene in dekleta — ne glede na starost! — v
takih podjetjih, kjer je zaposlenih več nego
deset oseb, ne smejo delati med 8. zvečer in 5.
jutraj. Nočni počitek mora znašati najmanj
enajst zaporednih ur. Ako je delavka delala do
8. zvečer, ne sme začeti naslednje jutro ob 5.
temveč šele po enajsturnem počitku, t. j. ob 7.
jutraj. Izjeme so dopustne le ob elementarnih
nezgodah in nesrečah in le za delavke, ki so
dopolnile 18. leto, a jih je naznaniti magistratu,
oz. na deželi okrajnemu glavarstvu. Dlje kot
osem dni trajajoče izjeme, največ pa za štiri
tedne sme dovoliti magistrat, oz. okr. glavar-
stvo. V sezonskih obratih se sme nočni počitek
nad 18 let starih delavk za maksimalno dobo
štiridesetih dni v letu skrajšati na deset ur in
prestaviti njega začetek na 10. uro zvečer; ako
gre za izjemo do 3 dni, je naznaniti stvar magi-
stratu, oz. okr. glavarstvu, daljše izjeme pa
mora politična oblast izrecno dovoliti. Opo-
zarjamo delavke-šivilje na te zakonite določbe;
vsak prestop tekla zakona, ki škodi vaše
zdravje in vaše življenje, naznanite brez usm-
ljenja politični oblasti.

— **Vodovodna zadruga — 50 vin. od kubič-
nega metra v Sp. Šiški.** Občni zbor vodovodne
zadruga je sklenil dne 30. marca t. l. sledeče:
Ker se konsum vode ne povečuje letno v toliki
meri, kakor se je prvotno računalo pri določitvi
vodarine, in zvišanja konsuma v doglednem
času vsled splošne denarne krize ni pričako-
vati, ker se ni ugodilo prošnji za odpis pridob-
ninskega davka, ki je za zadrugo precej ob-
čuten, ker danes zadruga še ne ve izida pravde
z občino in ker se bo v kratkem izvršila inkor-
poracija Spodnje Šiške z Ljubljano in vsled
tega pride zadruga lahko v položaj, da mora od-
dati vodovod po tozadevnih določilih mestni ob-
čini ljubljanski, sklene se soglasno, da se ima
vsem nečlanom zvišati vodarina za 20 vin. od
kubičnega metra vode počenš z 2. četrtletjem
t. j. 17. marca 1913. Da se tudi onim nečlanom,
ki predpisane izvedne prispevke niso pla-
čali in ki so vsled tega dobivali vodo po 50 vin.
kubični meter, nudi prilika, dobivati vodo tudi
naprej po tej ceni, oziroma pristopiti k zadrugi
kot člani, naj se jim že odmerjeni izredni
prispevek zniža za znesek, ki rezultira iz plače-
vanja vodarine po 50 vin. kubični meter mesto
po 30. vin. v času od 1. maja 1910 do inkl. pr-
vega četrtletja 1913, če bi bili pripravljeni ta
izredni znesek z 6% obrestmi vred plačati. To-
zadevno izjavo naj bi podali tekom 8 dni po pre-
jetju tega obvestila; na poznejše vloge se ne
bo oziralo. — Če je kdo vsled te vodarine po
50 vin. od kubičnega metra plačal več, kakor
znaša odmerjeni mu izredni prispevek, se mu
ta diferenca ne povrne. Vsem odjemalcem, ki
še niso člani, se naznani, da morejo za člane
pristopiti, če izvrše eventualne obveznosti na-
pram zadrugi, če plačajo pristopino in od načel-
stva odločeno število deležev. Blagovolite vzeti
ta sklep na znanje. **Vodovodna zadruga Sp. Ši-
ška r. z. z. o. z. 5. aprila 1913. Pogačnik I. r.**

S to okrožnico je razveselila vodovodna
zadruga šišensko prebivalstvo. Na ta »odlok«,
ki podružuje prebivalcem Sp. Šiške vodo za 20
vinarjev od kubičnega metra (tisoč litrov), se
še povrnemo.

— **Izredni občni zbor »Vzajemnosti«** za
Vič-Glince bo dne 19. aprila 1913 ob pol 8. zve-
čer v društveni sobi v I. nadstr. gostilne »Am-
erika«. Dnevni red: 1. Volitev enega člana na-
čelstva. 2. Razni predlogi in nasveti. **Odbor.**
— **Zagorje ob Savi.** Podružnice Unije ru-
darjev v Zagorju shod se vrši v soboto dne
19. t. m. ob 7. zvečer v dvorani g. Riharda Mi-
heliča na Toplicah pri Zagorju. Poročevalec
sodrug Ant. Jarolin, načelnik rudarske »Unije«
iz Turna na Čemskem. Sodruzi, agitirajte za shod
in udeležite se vsi, ki ste prosti. — Podružnično
vodstvo.

— **Sava pri Zagorju.** Za nedeljo dne 13. t. m.
so sklicali jugoslovanski železničarji na Savo
shod. Priromala sta gospoda Mlakar, skladišni
mojster, in Ropar, sprevodnik, oboje iz Ljubljane.
Tako, ko sta izstopila iz vlaka na Savi, sta po-
vpraševala, koliko je Jugoslovancev že v dvo-
rani. Neki uradnik na Savi ju je poučil, da ni
nobenega jugoslovanskega pristašev v zborovalni
sobi, pač pa precej socialnih demokratov. Ko
sta to izvedela, sta delala grozno kislo obraze.
Prišla sta pogledat v dvorano, a sta se prav
malo časa zadržala, ter se takoj začela odprav-
ljati za odhod. Sodrug Čuč iz Zagorja ju je po-
govarjal, da naj vendar počakata, da pride še
precej železničarjev z vlakom. Ki pride iz Za-
gorja in morda tudi kaj Jugoslovancev z njimi
in da naj »držita« shod, saj se jim ne bo dru-
zega zgodilo, kakor okrajšana bosta nekoliko.
A vse ni nič pomagalo. Čakala sta na postaji
vlaka, ki prihaja iz Zagorja, eden bolj potrpet
kot drugi: ko pa sta videla, da so tudi iz vlaka tako
težko pričakovani jugoslovanski pristaši izostali
in prišli sami socialni demokrati, sta jo popihala
drug za drugim v vlak. Naši sodruzi pa so se
nekaj časa zabavali in potem odšli. Tako se je
pričel in nehal jugoslovanski cirkus pri nas.

— **Kisovci pri Zagorju.** Pri nas v Kisovcu
in ravnatko na Lokah se ne gleda veliko na
snago. Že stanovanja so taka, da bi se tujec, ki
pride k nam, gotovo čudil, da še ni izbruhnila
kakšna nalezljiva bolezen; Vaš cenjeni list je
že enkrat grajal nesnažnost v stanovanjih za
samce, kar je pozneje tudi trboveljsko družbo
dovedlo do tega, da je dala pobeliti. A vendar
imamo še vedno toliko nesnage. Pri nas v Ki-
sovcu ima neki gostilničar stranišče tako, da
priteka nesnaga celo na pot. Stanovanja pa so
taka, da se je zdravnik že parkrat izrazil, da bi
bilo najbolje, če bi se kar podrla. Zadnje čase
skušajo pri trboveljski družbi in drugi, ki imajo
posestva, poboljšati te škandalozne razmere,
ampak na jako čuden način. Pričeli so tako-le:
rudarjem, ki so imeli morda kakšne kure ali
so redili kakšne svinje ali kozo, je v bodoče to
prepovedano in morajo hleve podreti. To pa se-
veda velja samo za rudarje. Pazniki ali višji
gospodje ali privatni posestniki, za te prepoved
ne velja. Nesnaga iz stranišč sme teči po cesti,
raznovrstna nesnaga, poginjeni psi se mečejo v
vodo, katero potem vlečejo na predor, da se
delavci umivajo. Ali vse to ni zdravju nevarno?
Opozorjamo trboveljsko družbo in faktorje, ki
imajo skrbeti za zboljšanje zdravstvenih raz-
mer, da odpravijo vse, kar je zdravju nevarnega,
ne samo to, s čimer morejo škodovati delavcem,
da se še težje preživljajo.

— **V zadnjem času se množe pritožbe,** da
tuji potniki nadlegujejo privatne stranke ter jim
vsipljujejo blago in sprejemajo naročila, s čimer
delajo občutno škodo domačim trgovcem in
obrnikom. P. t. občinstvo se prosi, da takoj na-
znani vsak slučaj mestnemu magistratu, ki bo
proti dotičnikom najstrožje postopal.

— **Sobotni sneg** je napravil, kakor je bilo
pričakovati, po vinogradih in sadonosnih
ogromno škodo. Pravzaprav sneg ne, pač pa
vsled njega nastali mraz. Sneg je sicer odločil
kako vejico in potrgal nekaj telefonskih žic,
mraz je pa pokončal domalega vse zgodnje sad-
je, ki je bilo že v cvetju. Največ so trpele češ-
nje in orehi, a tudi zgodnjim hruškam se ob-
čutno pozna in zaradi tega se nam že na vse-
zgodaj obeta zopet še večja draginja. Iz Dolenj-
skega poročajo, da so skoraj vsi vinogradi uni-
čeni. Včeraj je znašala jutranja toplota 3 sto-
pinje pod ničlo.

— **Roparska drhla** se je klatila dne 6. t. m.
po raznih kmečkih občinah brežiškega okraja
ter je ljudstvo vznemirjala in izvršila več vlo-
mov. Tolpi se je posrečilo ukrasti posestniku
Janezu Vratiču iz Brežine 160 K in razne dra-
gocenosti, pri posestnici Ani Stergar v Selah
okoli 200 K in druge stvari in pri trgovcu An-
dreju Krošelj za 420 K blaga. Družba obstoji
iz pet do šest članov. Ukradeno blago so odpel-
jali z vozom.

— **Predzna tatvina v Šentjerneju.** Dne
12. t. m. je bil semenj v Šentjerneju. Ko je prišel
trgovec Valc jutraj v prodajalno, je našel pro-
dajalno skoraj prazno. Neznani zlikovci so mu
jo po noči skoraj izpraznili in mu odnesli kakor
se trdi, blaga za okoli 15.000 K. Brez dvoma
so morali blago odpeljati z vozovi, ker ga dru-
gače ni mogoče odnesti take množine. Kradli so
kar javno. Ljudje so hodili mimo in so videli
v prodajalni ljudi, ki so jemali blago s polic,
si ga podajali in in ga zlagali, pa to se ni zdelo
ljudem prav nič čudnega, ker delajo ljudje v
noči pred sejmom skoro v vseh prodajalnah.
Valetovi pa menda niso nič opazili in slišali.
Radovedni smo, kaj da dožene preiskava.

— **O umoru na Tolstiem vrhu** poročajo, da
so se dobili znaki, po katerih bo prav lahko do-
biti roparskega morilca. Na vratih, kjer je sta-
novala Doroteja Ovčjak, dobili so krvave ot-
dise prstov morilca. Policijski inšpektor Topli-
kar je posnel te krvave otidise prstov. Kakor
znano, so aretirali nekega pohajkovalca in sedaj
bodo primerjali otidise njegovih prstov z ot-
tiski krvi na vratih, kateri bodo natančno poka-
zali, kdo je morilec. Pri že omenjenem aretirancu
so tudi našli okrvavljene spodnje hlače in
pismo. Torej povoda dovolj, da so aretiranca
še nadalje pridržali v preiskovalnem zaporu.

— **Ukradena jajca.** V soboto zvečer je pu-
stila v Škuljevi veži v Florijanski ulici branjev-
ka Alojzija Rojčeva iz Doba košaro, v kateri
je imela 360 jajc in šla za nekaj časa v gostilno.
Ko je plačala in je hotela oditi, je pogrešila ko-
šaro z jajci. Tatu še nimajo.

— **Izgubljene stvari:** 3 bankovci à 20 K, 1
siva kurtka z vsebino, 1 zavarovalna polica
»Vzajemne zavarovalnice« na ime Terezija Do-
bršek, poštno-hranilnični ček, 1 črna usnjata
denarnica z vsoto 36 K, 1 denarnica z vsoto 15
kron, 1 črna denarnica z vsoto bankovec za
10 K, srebrni obsek v obliki prstana, svetinca
in poštni odrezek, 1 zlata ozka zapestnica, 1 de-
narnica z vsoto 15,48 K, 1 robec in 1 pismo, 1
črna usnjata denarnica z vsoto ca 8 do 9 K, 1
svilnata šerpa, 3 mreže, 1 zlata, srebrna tula
cigaretna doza, 1 ženski črvelj, 60 K v papirju
v rdečem robcu, 1 črna denarnica z vsoto 33 K,
20 K v papirju, 2 zlata prstana, 1 poročni in 1
veržni prstan, 20 K, 1 površnik, 1 črna naglavni
robec in 2 žepna robca, 1 britev, 1 škarje za lase,
1 stroček za lase, 1 skledica za milo, 1 kr-
tača za lase, 1 avtomobilska avba. — Najdene
stvari: 1 ščipalnik, 1 usnjata taška z nožem,
1 klobuk, 1 poročni prstan, 2 denarnici.

Občinske volitve v Trstu.

Reklamirajte pravočasno!

Da olajša kontrolo volilnih imenikov, je
naša stranka otvorila sledeče reklamacijske
urade:

V mestu:

- I. V ulici Pozzo bianco št. 9 (v po-
slopu zdravniške postaje okrajne bolniške bla-
gajne).
- II. V gostilni »Internationale« v ulici
Boccaccio 2. I.
- III. V kavarni Union, ulica Caserma
št. 9.
- IV. V prostorih zveze občinskih uslužben-
cev v ulici Stadion št. 20.
- V. V gostilni »Al Tram elettrico« v ulici
Giulia št. 56.
- VI. V »Delavskem domu«, ulica Madon-
nina 15, pritličje.
- VII. V društveni gostilni v ul. dell'Eremo
št. 124.
- VIII. V prostorih poleg zdravniške postaje
okrajne bolniške blagajne, ulica dell'Istria
št. 602.
- IX. V gostilni »Alla città di Klagenfurt« v
Androna sv. Eufemija, vogal ulice Pro-
montorio.
- X. V gostilni »International« v ulici Gian
Rinaldo Carli 10.

V okoličih:

- Skedenj: V prostorih »Delavskega iz-
obraževalnega društva« nad skladiščem »De-
lavskih konsumnih zadrug«.
- Sv. M. Magdalena spodnja: V prostori-
h »Delavskega izobraževalnega društva« pri
Lukaziču št. 1062.
- Sv. M. Magdalena zgornja: V prostori-
h »Delavskega izobraževalnega društva« (go-
stilna Alla Vittoria).
- Rocol zgornji: V gostilni »Jura« na
Lovcu.
- Rocol spodnji: V gostilni »All-Orchi-
deae«.
- Sv. Ivan: 1. V gostilni »Pri Cecu« v ulici
S. Cilino. 2. V gostilni »Al Boschetto« v ulici
Giulia.
- Vrdelca: V gostilni »Pri Marjeti« v uli-
ci dello Scoglio.
- Kolonja: V gostilni novega gospodar-
skega društva.
- V Sv. Križu: V prostorih podružnice
»Ljudskega odra«.
- Kontovelj: V prostorih »Delavskega
izobraževalnega društva«.
- Rojan: V gostilni pri Kranjcu in v go-
stilni »Al Dodici Moreri«.
- Greta: V prostorih delavskega izobraže-
valnega društva (Društvena gostilna).
- Barkovlje: V gostilni Starc (po do-
mače »Bužič«) na zgornji cesti.
- V naslednjih dneh se otvoro reklamacijski
uradi še v Opčinah in Trebčah. — Vsi
ti uradi so na razpolago volilcem vsak dan od
7. do 9. ure zvečer, v nedeljo pa ves dan.
- Volilcem priporočamo, naj se vsi prepi-
čajo v imenovanih volilnih uradih, ako so
vpisani v volilne imenike.
- Glavni volilni in reklamacijski urad se na-
haja v »Delavskem domu«, ulica Madonna 15.

KDO IMA VOLILNO PRAVICO?

- Volilno pravico v IV. mestnem in II. okoli-
čanskem volilnem razredu ima, kdor
1. je avstrijski državljan;
 2. je dovršil do 3. marca t. l. 24 let;
 3. je bival do 3. marca t. l. najmanj tri leta
v tržaški občini, bodisi v mestu ali okoličih.
- Kdor ustreza navedenim zahtevam, ima
volilno pravico; ako ni vpisan v volilnem ime-
niku, mora reklamirati in s potrebnimi listina-
mi dokazati, da je do 3. marca t. l. dopolnil
24. leto, da je bival do 3. marca najmanj tri
leta v občini. Kdor reklamira, mora torej pri-
nesti v naše reklamacijske urade vojaško knji-
žico. Kdor ni bil vojak, pa naj prinese domov-
nico, krstni list ali matični izpisek. — Delavsko
knjižico so veljavne le tedaj, ako jih je izdalo
županstvo, v katero je dotičnik pristojen.
Vsem, ki reklamirajo, priporočamo, naj po-
skrbijo za eden naštetih dokumentov. Delavsko
knjižico je prinesli le tedaj, ako nima dotičnik
na razpolago nobenega drugega dokumenta.
- Potrdilo o triletnem bivanju v tržaški ob-
čini pa izdaja policija. V onih krajih okolice,
ki ne spadajo več v področje policije, pa oro-
žništvo.
- V III. mestnem in I. okoličanskem volilnem
razredu pa imajo volilno pravico vsi oni, ki
plačujejo najmanj 20 K osebnega ali 10 kron
reelneega davka.
- Volilcem priporočamo, naj se potrudijo ta-
koj in pogledajo v volilni imenik, ako so vpl-

sani ali ne. Kdor ni vpisan ali je napačno vpi-
san ali ima napačno lišno številko, naj rekla-
mira. Vsak dobi vsa potrebna navodila v na-
ših reklamacijskih zgoraj navedenih uradih.

28. t. m. ob 2. popoldne poteče reklama-
cijska doba. Kdor se še ni, naj se torej prepriča
tako, ako je vpisan in ako ni, naj reklamira.

Impozantno strankino zboro- vanje v Trstu.

Da poda sodrugom in volilnim odborom
še poslednja navodila glede volilnih priprav in
da izda parolo, s katero pojdemo letos v volilni
boj, je sklical politični odbor jugoslovanske so-
cialno demokratske stranke v Trstu za prete-
čeno nedeljo strankino zborovanje. Bilo je to
zborovanje impozantno. Bila je to manifesta-
cija naših najboljših sodrugov, naših agitator-
jev in organizatorjev, ki je navdala naše poli-
tično vodstvo s pogumom in vztrajnostjo v
boju, ki je spravila v naše vrste novo svežo boj-
no navdušenje in obenem priznala, da se
strinja v vseh najmanjših potezih za načinom,
po katerem vodi naš politični odbor v mirnih
in nemirnih časih boj slovenskega nemanjaka
proti njegovim nasprotnikom, boj proletarskih
interesov proti interesom meščanskega nacio-
nalizma in nacionalističnega kapitalizma.

Zborovanje se je vršilo v zeleni dvorani
»Delavskega doma«. Dvorana je bila napolne-
na sodrugov, ki so prišli iz vseh krogov mesta
in vseh okoličanskih vasic. Zborovanje je otvo-
ril predsednik političnega odbora, sodrug

Milost:

Najprej se vam iskreno zahvaljujem, da
ste se odzvali našemu vabilu v tako častnem
številu. Današnja vaša praznična udeležba nam
jamči, da se zavedate važnosti volilnega boja,
da želite biti direktno soudeleženi pri delu, ki
ga moramo izvršiti, ako hočemo, da nam do-
neso volitve uspeh. Delavske koristi, koristi
onega razreda, iz katerega črpa stranka naša
svoje moči, od katerega je bila ustanovljena
in zaradi katerega obstoji, zahtevajo od nas
izvršitev tega dela. Zahtevajo, da napremo
moči in da izvojujemo temu delavskemu raz-
redu čim več pravic, čim več onih sredstev,
ki odpirajo pot do pravic. Naši slovenski in
italijanski nasprotniki se pripravljajo prav
pridno, da bi onemogočili vstop delavskim za-
stopnikom v bodoči občinski svet in deželni
zbor tržaški. Onemogočili bi radi, ker jim je
kontrola delavskih zastopnikov neprijetna in
nadležna. Onemogočili bi radi, ker ne vidijo
radi, da so od naših zastopnikov prisiljeni ba-
viti se z nemeščanskimi interesi, z interesi ve-
čine tržaške občine, s koristi in zahtevami
brezpravnega proletariata. Naša naloga in
dolžnost je, da nakane nasprotnikov prepre-
čimo in da jim pokažemo, kako zna in hoče
delavstvo svoje pravice varovati in se za
svoje potrebe bojevati povsod. S tem otvarjam
današnje zborovanje želeč, da bi izvršili vo-
lilno in socialistično agitacijo in vse volilne
priprave na način, ki vam ga bo priporočal
poročevalec, kateremu podajam besedo, so-
drug

Regent:

Sodruzi — pravi sodrug Regent — dobro
je bilo, da ste se udeležili današnjega stranki-
nega zborovanja v tako ogromnem številu.
Dobro zaradi tega, ker ste s tem pokazali svo-
jo politično zrelost in zanimanje za stvar. Do-
bro tudi zaradi tega, ker ste s tako udeležbo
napolnili volilne odbore z navdušenjem in po-
gumom za težko delo.

Glede volilnih priprav, ki smo jih naročili
volilnim odborom, smem trditi, da so bile iz-
vedene točno in v splošno zadovoljstvo. Sodo-
rili so vse, kar jim je bilo naročeno. Povsod
kjer smo otvorili reklamacijske urade, funkci-
onirajo dobro. V dveh tednih, ki jih še imamo
na razpolago za reklamacijsko postopanje,
moramo izvršiti, kar se še da izvršiti. Najprej
se prepričajte, ako se še niste — vsi, ali ste
pravilno vpisani v volilne imenike. Vseh vas je
pa dolžnost, da se prepričate, ali so vpisani in
pravilno vpisani vaši tovariši, znanci in prijatelji,
naši volilci. Za vsakega, ki ni vpisan ali
ki je napačno vpisan, naj se poskrbi v enem
izmed naših mnogih reklamacijskih uradov za
reklamacijo. Ne čakati zadnjih dni. Prej ko se
stvar uredi, boljše je. Reklamacijska doba
konča 28. t. m. ob 2. popoldne. Kdor ne bo do-
tedaj poskrbel za vpis ali za popravek, izgubi
v prvem slučaju gotovo, v drugem pa lahko
svojo volilno pravico. Pazi naj se tudi, da bo
vsak pravilno vpisan v okrajni in razredni, ka-
teremu pripada po volilnem zakonu. Paziti je
tudi, da ne ostanete v volilnem imeniku oni,
ki po zakonu še nimajo volilne pravice. Vse te
priprave, ki jih ni bilo treba izvršiti v okoličih
pri dosedanjih volitvah zato, ker ni bilo pričako-
vati resnih uspehov, jih moramo izvršiti le-
tos, ko gremo v boj tudi v okoličih s pričako-
vanjem na gotov večji ali manjši uspeh. Po
končani reklamacijski dobi bomo pa nadaljevali
delo, ki smo ga vršili vsak dan že mnogo,
mnogo pred razpisom volitev. Agitacija od
naše strani ne sme odnehati niti za trenotek.
Za vse shode, ki jih bomo priredili na željo vo-
lilnih odborov, je želeli, da se izvrši potrebna
agitacija. Shodi naj bodo rajše redkejši, toda
dobro pripravljani, da ne bo potrata časa in
dragocenih moči. Veliko več kakor na shode
pa polagamo važnosti na osebno agitacijo, ki
naj jo vrše sodruzi vedno in povsod v gostilni,
kavarni, ulici in delavnici in doma. Važnost
osebne agitacije je izražena v deljstvu, da so jo
priporočali tudi italijanski nacionalci na svo-
jem shodu v »Politeama Rossetti«. Ako si žele
veliko osebne agitacije oni, ki razpolagajo z
bogatinimi gnotnimi sredstvi, ki izvršujejo di-
rektno in indirektno svoj vpliv na ogromno
število uradnikov in delavcev, ki stoje v službi
pod vodstvom in nadzorstvom italijanske na-
cionalistične stranke in ki imajo glede volitev
v rokah škarje in platno, temveč osebne agi-
tacije si moramo želeli mi, ki smo stranka re-

— Nesreča na delu. V okolici Volšperka je zapeljal sin posestnika Kvendlerja težak voz slame kljub opominom očeta, da naj obstoji pred skednjem. Ko je bil voz na skednju, se je udril

strop in konj in voz sta padla tri metre globoko v šupo. Voznik se je rešil. Škoda je precejšnja, konja so morali pobiti. Konj je bil vreden 1100 kron.

Istra.

—Dopolnilna deželnozborna volitev v Pulju. V četrtek se je vršil v puljskem »Delavskem domu« drugi volilni shod, na katerem je bil za socialno demokratičnega kandidata proglašen sodr. Lirussi. Na shodu, ki je bil jako dobro obiskan, sogovorili sodrugi Faldich, Doret in Zorzenou; vsi trije so povdarjali pomen sedanjih volitev in pozivali delavstvo, da se dobro pripravi na 18. maj. Kakor čujemo, nameravajo tudi narodnjaki obeh vrst postaviti svoja kandidata; naj jih le, saj vemo, da ti ljudje nimajo drugih skrbi kakor to: kako bi odjedli delavstvu njegove skromne pravice in ga pripravili ob tisto nezadostno zastopstvo, ki mu ga nudi krivični volilni red. Naloga delavstva je, da zavednim in discipliniranim nastopom izjavijo nacionalistične nakane. Kot druga točka je bila na dnevnem redu shoda priprava za dostojno praznovanje 1. maja. Obširen program majskega slavlja objavimo pravočasno.

Stroški balkanske vojne.

Londonški list »Economist« je prinesel že v jeseni prav skrbno sestavljen račun stroškov balkanske vojne, ki mu že takrat niso mogli odrekati stvarnosti in ki so ga dosežanje izkušnje potrdile. Sedaj, ko se bliža konec vojne, prinaša »Economist« nov račun vojnih stroškov. Računi so izdelani na naslednji podlagi: stroški za vsakega vojaka na dan znašajo deset šilingov ali dvanajst kron; za prvi čas vojne in za čas med mirovnim pogajanjem, ko ni bilo toliko vojakov na bojišču, pa računa list nekoliko manj na vsakega moža. Vojni stroški znašajo: (1 funt šterlingov = 24 K):

	mož	funtov šterl.
Bolgarska	300.000	24.750.000
Srbija	200.000	16.500.000
Grška	150.000	12.375.000
Črna gora	40.000	3.300.000
Turčija	400.000	33.300.000
Skupaj	1.090.000	90.225.000

Marsikdo se je čudil, da zdrže balkanske države tako dolgo trajajočo vojno. Bolgarska je najela v novembru 40 milijonov frankov posojila (1 frank = 95 vinarjev) pri »Banque de Paris« in pred nekaj tedni 27 milijonov frankov na Ruskem. Srbija je najela v novembru 18 milijonov frankov posojila in koncem februarja je prodala francoski finančni družbi železniško koncesijo za 30 milijonov frankov. Grška je tudi najela v teku vojne dvakrat posojilo, in sicer v prvi 40, v drugi 25 milijonov frankov. Te vsote pa so pokrile le del vojnih stroškov. Velik del za pokritje vojnih stroškov so dobile balkanske države pri domačem prebivalstvu in pa z nasilnim izterjavanjem v osvojenem ozemlju. Na Bolgarskem so za vojne namene vzeli tudi vsa zadnja žetev ter jo pokupili z boni. Iz vseh virov teh revnih dežel so zajemali in beda med prebivalstvom mora biti prav velika. Balkanska vojna je bila tudi v finančnem oziru trd oreh, in ko bo sklenjen mir, se bodo šele pokazale vse strahotne posledice vojne.

Razredno pravo v delovni pogodbi.

Meščanska pravna znanost razume dandanes pod delovno pogodbo popolnoma prost dogovor med delavcem in podjetnikom. In meščanski liberalizem šteje popolno svobodo takozvane delovne pogodbe z velikim ponosom za svoj največji uspeh, ki je šele povzročil zmago nad starim fevdalnim gosposkim pravom in priznanje svobodne, enakopravne osebnosti delavca. Teoretično se to meščanski demokraciji sicer ne more oporekati, kakor marsikateri drugi uspeh ne in iz stališča meščanskega prava je svoboda in enakopravnost delojemalca zanjama v delovni pogodbi. Da pa so gospodarska dejstva v življenju močnejša kot vsa teoretična pravna načela, ni nikjer postalo tako jasno, kakor ravno tam, kjer gre za vprašanja takozvanega delavskega prava.

Delovna pogodba, ki se jo dandanes sklepa po redu zasebno kapitalističnega meznega dela, nima na sebi ničesar, kar bi jo moglo pokazati kot svobodni dogovor dveh kontrahentov, ki sklepata pogodbo. Seveda se oba kontrahenta, delodajalec in delojemalec, snideta na trgu kot navidezno popolnoma svobodna posestnika blaga, izmed katerih ima eden sirovine in denar, drugi pa svojo delovno moč. V resnici pa je stvar taka, kakor jo je Marx opisal: »Za izpremembo denarja in kapitala mora posestnik denarja najti svobodnega delavca na blagovnem trgu, svobodnega v dvojnem pomenu, namreč, da kot svobodna oseba razpolaga s svojo delovno močjo kot svojim blagom, in da na drugi strani nima drugega blaga na prodaj, da je prost vseh za uresničenje svoje delovne sile potrebnih stvari.« Ta čudna svoboda pa sili delavca, da sklepa pogodbo pod vsemi pogoji, ker drugače bi ne vedel kaj početi s svojo delovno silo. Vsa njegova svoboda obstoji v tem, da sicer lahko menja »svoje« gospodarja, delodajalca, ali neizogibno mora zopet sprejeti pogoje drugega podjetnika, to je: prodati mora svojo delovno silo pod železnim pritiskom zakona ponudbe in vprašanja. To je »svoboda v delovni pogodbi«, ki jo je Marx

najboljše označil ko je pisal: »Nekdanji posestnik denarja koraka naprej kot kapitalist, posestnik delovne sile mu pa sledi kot svobodni delavec; prvi zadovoljno se mužajoč, drugi pa plah, z nevoljo, kakor tisti, ki nese svojo lastno kožo na trg in nima pričakovati drugega, kot strojitve«.

Če torej na splošno delovna pogodba v kapitalističnem redu ne more biti svobodna in se sklepa v gospodarski nujni, bi moralo to čisto gospodarsko dejstvo zadostovati kot dokaz za močno otežkočeno stališče delavca. Ali v avstrijskem pravu delavec še bolj občuti nasilno stanje. Pravica, ki pritiče delavcu po delovnem razmerju, je stvar, ki jo je zelo težko najti in ki se jo mora šele povsod iskati. Nimamo še enotnega delavskega prava; da se ga določi, je treba poiskati razna pravna okrožja, kakor na primer državljansko pravo in obrtni red. Potem je delovne pogodbe iskati na polju zasebnega prava, to se pravi, država prepustča dogovor in določitev pogojev, pod katerimi se izvrši prodaja delovne sile, zasebnemu dogovoru delojemalca in delodajalca. Za vzdrževanje te pogodbe in ravnanje po njej so v zmislu obrtnega reda merodajni nazori državlanskega prava. Delodajalec jamči po tem, če se ne drži pogodbe ali če drugače predčasno razveljavi v zakonu normirane pogoje, za škodo, ki jo vsled tega trpi delojemalec. Drugače pa stoji stvar, če delojemalec krši pogodbo. V zmislu našega obrtnega reda jamči ne le za škodo, ki jo vsled tega trpi delodajalec, temveč je vrhutega zaradi kršenja pogodbe še lahko kaznovan.

Do srede 19. stoletja je bilo naše takozvano delavsko pravo stvar policije, ki je imela nadzorovati celovitost in red pri delavstvu, ki so bili tlačani. Da se dandanes, ko je takozvana delovna pogodba omejena na zasebno pravo, še vedno država s svojo policijsko oblastjo vmešava v zasebno pravno razmerje in da izvaja kazensko oblast v korist podjetnika, je anahronizem najhujše vrste in je še kos preostanka starega suženjstva v moderni pravni državi.

Če sedaj visokorodni krščanski knezi in grofje, škofje in nadškofje avstrijske gosposke zbornice odklanjajo reforme socialne zakonodaje je značilno tudi v drugem oziru. Bili so časi, ko je v Avstriji krščansko visoko plemstvo se zanimalo za socialne reforme. To pa seveda zato, da klerikalizem izrabi delavstvo v svoje namene kot kozla proti liberalni buržvaziji. Sedaj pa, ko krščansko visoko plemstvo skupno z liberalno buržvazijo izkorišča delovno silo, noče gospoda o socialnih reformah nič slišati. Delavstvo pa vedno jasneje spoznava, da se ne sme prepustiti varanju in pa mora vsak odpor gospode tudi proti najmanjšemu socialnemu napredku samo premagati!

Odgovorni urednik Fran Bartl.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

A. Zupancič

knjigovez v Ljubljani
Slomškova ulica šte. 31

priporoča svojo na novo urejeno

knjigoveznicu

za prijazna naročila vsakovrstnih v knjigoveško stroko spadajočih del. — Razen vezanja raznih knjig za knjižnice in šolsko rabo se še posebno priporoča za naročila trgovskih knjig (protokolov), različnih map, vzorčnih knjig in vsakovrstnih kartonaž. Izdeluje tudi okvirje in passepartout, priklade za različne podobe, fotografije itd.

Cene nizke.

Postrežba točna.

Tobakarne oziroma prodajalne »Zarje« v Trstu so:

Južni kolodvor.

Ficke, Kasel Silos pred vhomom v prosto luko

Moze, ulica Miramar 1.

Beden, ulica Madonnina št. 2.

Gostilna Internacional, ulica Giovanni Bocaccio št. 25

Laurenčič, trg pred Kasarno (Piazza Caserna)

Pipan, ulica Ponte della Fabra.

Gramaticopulo, Piazza Barriera.

Bruna, ulica del Rivo.

Raitinger, Riva Grumola št. 20.

Hoeltl, trafika na državnem kolodvoru.

Bajc, ulica Geppa.

Kovač Antonija prodajalna v Sv. Križu.

Muraro Matej, Via Sette Fontane 14.

Geržina, Rojan.

Benussi, Greta.

Skladišče Il. kons. zadrug na Belvedere.

Artuš, Belvedere 57.

Sekovar, Piazza Caserma.

Ronzel Goachino, Via S. Marco 26.

Wenc Neža, Via Broletto.

Segolin Rosa, Via Industria 16.

Kickel, Via Montorizio 4, Rojano.

Kavarna „Central“

Ljubljana.

Vsak večer

KONCERT

nanovo došle

dunajske damske kapele.

Začetek ob 9. uri.

Vstop prost.

Sestanek tujcev.

Vso noč odprto!

40 letni uspeh,

ki ga potrjujejo na tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani

krepi želodec, pospešuje prebavo in je odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila sprejema lekarna G. Piccoli, Ljubljana.

Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svčena 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članov

obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obrest. prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov. Od kredita na 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej. Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne od 2. popoldne do 6. večer. — Odpovedni rok pri društvu najprimernejši in varnost vlog na boljša, kajti za varnost garantira in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaupa svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Anton Bajec

umetni in trgovski vrtnar

naznanja sl. p. n. občinstvu, da se nahaja njegov

cvetlični salon Pod Trančo

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov, vencev, trakov itd.

Okusno delo in zmerne cene.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Vrtnarija na Tržaški cesti 34.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje

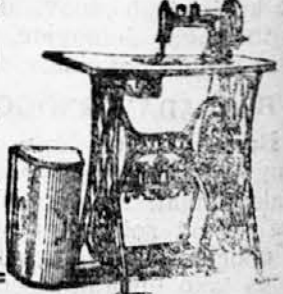
(Strickmaschinen)

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

„SLAVIJA“

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI,

ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbljenost za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čisti dobiček svojim članom. Življenjske police banke „Slavije“ so neizpodbitne in nezapadle. Gmotno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond nad K 58 milijonov jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenjskega oddelka K 2.783.740-70 Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 123.257.695-77. Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštne prosto.